

Проф. др Милан Д. Лазих

**Др Момчило Исић и Милорад Радојчић: ОСНОВНА ШКОЛА
„МИЛАН МУЊАС“ УБ 1820- 2010, Основна школа „Милан
Муњас“ УБ, 2011, 580.**

Недавно је објављена књига двојице познатих аутора др Момчила Исића и Милорада Радојчића, писца низа монографија о српским основним школама у XIX и XX веку. Једна од тих је и ова о којој пишемо, значајна монографија, како по свом обиму, тако и по садржају изванредног чињеничног и историјског материјала, за школу чије рађање, живот и трајање има ретко дугу историју од 190 година.

Књига написана о овој школи представља, по богатству чињеница, снази аргумената, живости излагања, пластичним приказима и описима догађања, значајно и снажно дело. Ова монографија не говори само о просветитељско-културној делатности ове школе, него даје и пресек историјских, политичких, културних и друштвених збивања у српском друштву током XIX и XX века, како оног на селу, тако и оног по српским паланкама, варошима и градовима. Ово је једна од боље написаних и објављених монографија и може бити пример како треба писати о значајним установама и институцијама просвете и културе у нас.

Монографију чине две, хронолошки и тематски повезане целине и то:

време рађања, настајања и живота школе, од 1820. до 1944. године (период дуг 124 године), и други део књиге од 1944. до 2010. године (или 66 година) живота и рада ове просветне установе. Задовољство је било читати садржаје монографије и једног и другог аутора, уз констатацију да су обојица поштовали основна методолошко-истраживачка правила и принципе придржавајући се хронолошко-тематског облика излагања, уз снажно илустровање најзначајнијих и кључних догађања и збивања, документима и историјском грађом првог реда, као и незаобилазном школском документацијом, нарочито новијег периода. Сви историјски извори и грађа су зналачки употребљени, тако да су прикази и илустрације догађања и збивања, у овој просветној установи, дати животно, пластично и потпуно верно што приказује реалну, слику прошлости, у свега што се збивало у школи и дугом периоду трајања, живота и рада.

Да би смо читаоцима овог приказа, приближили књигу о којој пишемо, даћемо краћу анализу њеног садржаја, најзначајнијих података, о којима аутори пишу уз препоруку да само читањем саме монографије, мо-

жемо се потпуније информисати и упознати детаљније низ занимљивих података, десетине и стотине имена учесника и делатника који су стварали и креирали историју ове угледне просветне установе.

Др Момчило Исић у првом делу књиге у поглављу „Основна школа у Убу 1820-1944.“ под насловом „Прва школа у Тамнави“ занимљиво пише о низу детаља из историје прве основне школе, о првом учитељу, затим о тешким и дуготрајним напорима да се изгради прва школска зграда која би одговарала нормалним условима за рад. Пише о сиромаштву општине и недостатку новца, а и немару, који је учинио своје. Уб је добио своју прву и праву школску зграду тек 1902/03. школске године, за коју је школски надзорник тада написао: „Да Уб има школску зграду којом би се могла свака варош подичити.“

У следећем поднаслову „Убски основци“, аутор је детаљно писао о деци убске основне школе, а захваљујући архивској грађи, могао је дати читав низ имена и презимена тадашњих ђака, њихова места рођења, имена њихових родитеља, имовно стање, разред који су похађали, успех који су постигли и др. Подаци су из 1839/40. школске године, други подаци су из 1842/43. школске године. Сличне податке аутор је дао и за период од 1880/81. до 1909/10. школске године. Овај део монографије обогаћен је још и подацима о броју дечака и девојчица који су се тада школовали. Истовремено аутор је дао и низ занимљивих података о учитељима убске основне школе, затим о наставним плановима и програмима, начину њихове реализације, тешкоћама на које су наилазили, ниском вредновању рада учитеља, њиховом незадовољству и честом бежању учитеља у друга занимања (попове, државне

службенике и др.). Уз текстове као илустрације дат је и списак учитеља убске основне школе од 1869. до 1914. године.

Аутор се у овом делу монографије осврнуо и на стање писмености у општини, констатујући да је 1890. године проценат неписменог становништва у убској општини био 98,13%, а пет година касније проценат неписмених је смањен на 97,54%. У наредном поднаслову аутор је детаљно писао о великој ратној штети нанесеној школама убске општине у време окупације аустроугарске војске од 1914. до 1918. године.

У поглављима: „Основна школа између два светска рата“ и „Основна школа у току Другог светског рата од 1918-1944. године“ аутор је низом табела и других значајних података, дао детаљну анализу школског законодавства, садржај наставних планова и програма, начин њихове реализације, услова у којима су учитељи радили, њихов материјални положај. Аутор је даље писао о ентузијазму и залагању учитеља који су били потпуно посвећени свом раду и жељи да постигну што бољи успех како у разреду тако и активностима ван школе и активном народном просвећивању.

Други део монографије Основна школа „Милан Муњас“ Уб 1944-2010 година, аутора Милорада Радојчића садржи десетине подналова међу којима су: „Основно-школски систем у социјализму и вишестраначју“, где је аутор дао историјат друштвено-политичких и школских збивања у периоду од 1944. године са наговештајима измена у систему образовања и васпитања од 1945. године, постепеним изменама у наставним плановима и програмима, укидањем неких наставних предмета, и изменама у програмским садржајима у наставним предметима сходно променама дру-

штвено-политичких прилика у земљи. У одељку „Од четворазредне до матичне осмогодишње основне школе“ аутор је илустративно приказао израстање убске основне школе од четворазредне до осмогодишње школе у времену од 1944. до 1956. године поштујући хронолошко-тематски ред у излагању.

Посебно интересантно поглавље је „Управљање школом“, у коме је аутор веома успешно представио стручне, управне и самоуправне органе школе у различитим временским периодима, као и измене нормативних аката школе и њихово прилагођавање друштвеним променама и изменама у законима о основном образовању.

У одељку „Основна школа “Милан Муњас” на задатку” има три поднаслова, али су све три целине повезане хронолошким низом а то су: „Убски наставници – стожер ширења просвете и културе“, „Убски основци – залог будућности“ и „Основна школа и друштвена средина“. У њима аутор са ентузијазмом говори (пише) о свесном и пожртвованом раду учитеља и наставника на остваривању циљева и задатака у васпитању и образовању за будућност младих Убљана, као и о ентузијазму наставника у ваннаставним активностима. Аутор уз део о ученицима даје податке о броју ученика, полној структури, успеху, раду секција и клубова ван наставе, наградама и похвалама ученика и од школе и друштвене локалне средине, као и похвалама и наградама учитеља, наставника и професора

за одговорно и савесно залагање у школи и ван ње.

Монографија је употпуњена и обогаћена и следећим прилозима: „Физички одвојена одељења“, „Носиоци Дипломе „Вук Караџић“, „Значајна имена Ђака убске основне школе, “Сећања убских основаца”, „Списак свих радника убске основне школе“ (учитеља, наставника, професора, вероучитеља, директора, стручног, административног, техничког и помоћног особља школе са основним биографским подацима). На крају је дата и биографија народног хероја Милана Муњаса, чије име носи основна школа на Убу.

Оба аутора су уложила велики напор и сачинили заиста значајно дело о једној од најстаријих школа у Србији. Школа „Милан Муњас“ и сви њени радници и генерације ученика ове угледне просветне установе могу са поносом пронети славу ове школе и њене монографије, јер је ретко добро написана, тако да је школа овим добила и трајни споменик од њеног рођења, дугог трајања и живота, до данашњих дана. Ова монографија је и споменик свеколиком школству у тамнавском крају, обухватом још сада 14 физички издвојених одељења, односно бивших четворазредних основних школа на том подручју.

Монографија је писана лепим и јасним стилем и језиком, лако читљива и обогаћена низа интересантних поједности због чега је препоручујемо читаоцима, стручној и научној јавности која ће о њој дати најобјективнији суд, надамо се, веома позитиван.